
VEFEYÂT

Prof. Dr. Işın Demirkent (1938-2006)

Haçlı Seferleri ve Haçlı devletleri başta olmak üzere Bizans tarihi ve Selçuklu dönemi Anadolu Türk tarihi konularında yalnız Türkiye’de değil, dünyaca tanınmış kıymetli bir Orta Çağ tarihçisi olan Prof. Dr. Işın Demirkent 1938 yılında İzmir’de doğdu. İlk öğrenimini İzmir Gazi İlkokulu’nda tamamladıktan sonra (1949) babasının memuriyeti dolayısıyla ailesiyle birlikte İstanbul’a gitti ve ortaöğrenimini Kandilli Kız Lisesi’nde bitirdi (1956). 1957 yılında Nezih Demirkent ile evlendi; bu evlilikten bir kız çocukları (Didem Demirkent) dünyaya geldi. 1961’de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü’nde yüksek öğrenime başlayan Işın Demirkent, 1965’te Orta Çağ Tarihi Kürsüsü’nden *Aynı Tarihi. H. 441-442 (1049-1051) Yılları Olayları* adlı teziyle mezun oldu.

1967 yılında, mezun olduğu kürsüde asistanlık kadrosuna tayin edilen Demirkent, Prof. Dr. Fikret Iřiltan’ın danışmanlığında yaptığı “Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi (1098-1118)” adlı çalışmasını 1972 yılında tamamlayarak “Doktor” unvanını aldı. 1975-1976 öğretim yılında Almanya’da bulundu ve Frankfurt Üniversitesi’nde Orta Çağ Avrupa tarihi ders ve seminerlerine katıldı. Yurda döndükten sonra doktora konusunun devamı olan “Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi (1118-1146)” başlıklı çalışmasıyla 1981 yılında “Doçent” unvanını aldı. 1988’de profesörlük kadrosuna atanan Demirkent, 1994’te Orta Çağ Tarihi Anabilim Dalı Başkanlığı’na getirildi ve bu görevini üniversite öğretim üyeliğindeki kanunî süresini tamamlayıp emekliye ayrıldığı 18 Ocak 2005 tarihine kadar sürdürdü.

Prof. Dr. Işın Demirkent emekliliğinden bir yıl sonra 3 Şubat 2006 Cuma günü İstanbul’da vefat etti. 6 Şubat 2006 Pazartesi günü Demirkent Aile-

si'nin sahibi bulunduğu "Globus" Dünya Basınevi'nde ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde yapılan törenlerin ardından Sultanahmet Camii'nde öğle namazını müteakip kılınan cenaze namazından sonra Rumelihisari Aşçıyan Mezarlığı'ndaki aile kabristanında toprağa verildi.

1983 yılından itibaren Türk Tarih Kurumu aslı üyesi olan Prof. Demirkent, 2001 yılından beri Türk Tarih Kurumu bünyesinde kurulan Bizans/Doğu Roma İncelemeleri Türkiye Millî Komite Başkanlığı görevini yürütmekteydi. 1998 yılında da The Society for the Study of the Crusades and the Latin East (SSCLE) adlı uluslararası kuruluşa üye seçilmişti.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Orta Çağ Tarihi Anabilim Dalı'nda 40 yıl kadar görev yapmış olan Prof. Dr. Işın Demirkent, bu dönem içerisinde Haçlı Seferleri, Haçlı devletleri, Bizans tarihi ve Orta Çağ Avrupa tarihi konularında lisans, yüksek lisans ve doktora dersleri vermiş, çok sayıda öğrenci, öğretmen ve araştırmacı yetiştirmiş, bu arada tez çalışmaları yaptırmıştır.

Disiplinli, titiz, çalışkan ve dikkatli bir tarihçi olarak tanınan Prof. Demirkent'in yetişmesinde Haçlı Seferleri, Bizans ve İslâm tarihi konularında özellikle Steven Runciman, Georg Ostrogorsky ve Julius Wellhausen'den yaptığı kıymetli çevirileri ile bilinen Prof. Dr. Fikret Işıltan'ın (1915-1997) önemli rolü olmuştur. Hocasının da yönlendirmesiyle Demirkent, lisans döneminden itibaren İngilizcesini ilerletip Almanca öğrendiği gibi Orta Çağ tarihinin kaynak dillerinden olan Arapça, Grekçe ve Latinceye de ilgi duymuş ve bu dillerde önemli bir mesafe almıştı.

Prof. Dr. Işın Demirkent, içerisinde Bizans, Haçlı Seferleri ve İslâm tarihine ait pek çok kaynak külliyatını da barındıran zengin bir ihtisas kütüphanesine sahipti. "Globus" Dünya Basınevi'nin on beşinci katındaki bu kütüphanede Prof. Dr. Fikret Işıltan'ın vasiyeti üzerine vefatından sonra kendisine verilmiş olan kitaplar da müstakil bir bölüm hâlinde tasnif edilmiştir.

Hemen her yıl tatil dönemlerinde Almanya'ya giderek genellikle Frankfurt Üniversitesi'nde araştırmalarını sürdüren Prof. Demirkent, bazan da ABD'ye gidip üniversite kütüphanelerinde bilimsel incelemelerde bulunmuştur (Mesele 1994'te Cincinnati Üniversitesi, 1998-1999'da Washington DC'deki Dumbarton Oaks Center for Byzantine Studies).

Prof. Dr. Işın Demirkent'in bilimsel alanda dikkat çeken özelliklerinden biri, Haçlı Seferleri ve Bizans tarihini aynı zamanda İslâm ve Türk tarihinin bir parçası olarak görmesi ve bir Orta Çağ tarihçisi olarak çalışmalarında Haçlı,

Bizans ve İslâm tarihini birlikte ele almayı başarmış olmasıdır. Demirkent'in asıl uzmanlık alanı Haçlı Seferleri tarihi olup 1972 yılında tamamladığı *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi (1098-118)* başlıklı doktora tezi, Türkiye'de bu alanda yapılan ilk akademik çalışmadır. Uzmanlık alanıyla ilgili olarak uzun yıllar verdiği dersler, yaptığı araştırmalar ve kaleme aldığı çeşitli bilimsel yazılardan sonra 1997 yılında yayımladığı *Haçlı Seferleri Tarihi* ise konuyu bütünüyle ele alan Türkçe telif edilmiş ilk eser olma özelliği taşımaktadır. Papa II. Urbanus'un 1095'teki çağrısı üzerine 1096 yılında başlayan ve 1291'de Latin Hıristiyanların Doğu'daki son merkezleri Akkâ'dan çıkarılıp atılmalarına kadar yaklaşık iki yüz yıl devam eden Haçlı seferlerini sebep ve sonuçlarıyla birlikte sade ve akıcı bir üslupla anlatan eser, ihtiva ettiği çok sayıda resim, minyatür, gravür ve haritayla ayrı bir değer kazanmıştır. Demirkent bu kitabında Haçlılar'ın düzenledikleri dokuz büyük seferi tek tek ele almış, bu arada Birinci Sefer esnasında Urfa, Antakya, Kudüs ve Trablus'ta; Üçüncü Sefer sırasında Kıbrıs'ta, Dördüncü Sefer sonunda da İstanbul'da kurulan Latin devletlerine de yer vermiştir. Kitapta Anadolu Selçuklu hükümdarları I. Kılıç Arslan, I. Mesud, II. Kılıç Arslan; Danişmendli Gümüştegin, Artuklu Belek ve Sökmen, Musul valileri Kürboğa, Mevdud ve Çökürmüş; İmadeddin Zengi, Nureddin Mahmud ve Salâhaddin Eyyûbi gibi İslâm kumandanları; Baybars, Kalavun ve Eşref gibi Memlûk sultanlarının Haçlılarla yaptığı mücadeleler bazan ayrıntılı tasvirlerle gözler önüne serilmiştir.

Haçlı seferlerinin öteden beri Batı merkezli bakış açısıyla ele alındığını, bu durumun bazı yanlışlıklara sebebiyet verdiğini belirten Demirkent, kitabını daha doğru sonuçlara ulaşmak amacıyla Türk-İslâm dünyası bilim çevresinin görüşlerini dile getirme yolunda bir adım olarak takdim etmektedir. Demirkent'e göre Haçlı Seferleri XI. yüzyılın ortalarından itibaren Türklerin Yakın Doğu'ya girmeleri ve Anadolu'yu yurt edinmeye başlamaları karşısında Avrupa'nın, Büyük Selçuklu Devleti'nin sürüklendiği iç karışıklıklardan da medet umarak "kutsal topraklar"ı kurtarmak sloganıyla Türkleri Anadolu'dan atmak ve Anadolu ile birlikte bütün Yakın Doğu'yu ellerine geçirmek maksadıyla düzenlediği siyasî amaçlı askerî bir harekettir. Demirkent, Batı dünyasında Haçlı Seferleri'nin sebepleri konusunda farklı görüşlere yer verilmekle birlikte, din unsurunun ön plana çıkarıldığını, halbuki bu seferlerin temelinde Avrupa'nın içerisinde bulunduğu siyasal, sosyal ve ekonomik şartların yattığını vurgulamakta, dinî motifi ise "sadece itici bir güç" olarak görmektedir. Demirkent'e göre Kilise, siyasî amacını gerçekleştirmek için dinî motiften faydalanmış ve 457 yıldır Müslümanların elinde olan "kutsal toprakları kurtarma" sloganıyla

asıl amacını gizlemiştir. Haçlı Seferleri için yapılan çağrıda Bizans ve Doğu'daki diğer Hıristiyanları Türklere karşı koruma amacının sık sık dile getirildiğine değinen Demirkent, 1204 yılındaki Dördüncü Haçlı Seferi sırasında İstanbul'un işgal edilip yağmalandığını ve ardından Latin hâkimiyetinin kurulduğunu da hatırlatarak bu seferlerin Bizans ve diğer Hıristiyanlara verdiği zarara dikkat çekmektedir. Seferlerin başlangıcından sonuna kadar Türklerin Haçlılara karşı sürekli mücadele ederek onları durdurmayı başardıklarını vurgulayan Demirkent, esasen bu seferlerin XIII. yüzyıldan sonra da Son Haçlı Seferleri adıyla devam ettiğini, Osmanlıların Niğbolu (1396) ve Varna (1444) muharebelerinde geri püskürttükleri Haçlı saldırılarının bu bağlamda görülmesi gerektiğini ifade etmektedir. Demirkent'e göre Osmanlı Devleti'nin yıkılışından sonra Batılıların günümüze kadar devam eden Doğu'yu kolonize etme gayret ve çabalarını da Haçlı ruhunun bir yansıması olarak değerlendirmek mümkündür.

Prof. Dr. Demirkent, Batı'da Haçlı Seferleri literatüründe neredeyse ihmal edilen ve seferlerin sayımında numaralandırma dışı tutulan "1101 Yılı Haçlı Seferleri"ne özel önem vermiştir. Konuya dair makalesinde Lombardlar, Fransızlar ve Almanlardan oluşan ve sayısı yüz binlerle ifade edilen Haçlı ordularının, Anadolu Selçuklu Devleti'nin ikinci hükümdarı Sultan I. Kılıç Arslan (1092-1107) ve onun etrafında birleşen Türk beyleri tarafından Merzifon yakınlarında, Konya civarında ve Ereğli Suyu çevresinde kesin bir yenilgiye uğratıldığını belirten Demirkent, böylece Türkleri Anadolu'dan söküp atmaya hedefleyen Haçlı hareketinin durdurulduğunu, İstanbul'dan Suriye'ye giden yolun hem Bizans hem de Batı'dan gelen Haçlı ordularına karşı kapanmış olduğunu vurgulamıştır. Bu seferin Batı dünyasında -belki de bu sebeple- gözardı edilmek istendiğine işaret eden Demirkent, Birinci Haçlı Seferi'nden itibaren 1101 yılı seferleri de dahil, Haçlılarla yaptığı mücadelelerle tanınan Türkiye Selçuklu Hükümdarı I. Kılıçarslan'ı müstakil bir çalışma konusu yapmıştır.

Prof. Dr. Demirkent Batı'da öteden beri Haçlı Seferlerini çeşitli yönleriyle ele alan çok sayıda çalışma yapılmış olmasına rağmen, "tarihimizin bir parçası olan" bu konu ile ilgili Türkiye'deki çalışmaların yok denecek kadar az olduğuna dikkat çekmiş ve bazı öğrencilerini bu sahaya yönlendirmiştir. Nitekim öğrencilerinden Yrd. Doç. Dr. Ebru Altan *İkinci Haçlı Seferi (1147-1148)* (TTK Yayınları, Ankara 2003) ve Yrd. Doç. Dr. Birsal Küçüksipahioğlu *Trablus Haçlı Kontluğu Tarihi (1109-1187)* (İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2003) başlıklı doktora tezleriyle alana önemli katkılarda bulunmuşlardır.

Prof. Dr. Işın Demirkent, Anadolu Türk tarihinin tam olarak anlaşılabilmesi için Haçlı Seferleri tarihi yanında, bütün Orta Çağ boyunca hüküm sürmüş ve Hz. Peygamber döneminden Osmanlılar'a kadar çeşitli İslâm devletleriyle komşu olmuş olan Bizans İmparatorluğu tarihinin de bilinmesinin önemine inanmış, bunun bir neticesi olarak Bizans'ın siyasi, sosyal, askerî, ekonomik ve kültür tarihi hakkında kıymetli çalışmalar yapmıştır. Öte yandan Bizans tarih kaynaklarının yalnız Bizans için değil, İslâm ve Türk tarihi için de çok önemli bilgiler içerdiği gerçeğinden hareketle XI.-XIII. yüzyıllara ait bazı kaynakları Türkçeye kazandırarak önemli bir hizmette bulunmuştur. Mikhail Psellos'un, 976-1077 yılları arasındaki Bizans tarihini kapsayan ve Selçuklu Türklerinin Anadolu'yu fetih ve yurt edinme faaliyetlerine de yer veren *Khronographia*'sı; Ioannes Kinnamos'un 1118-1176 yılları arasındaki olayları anlatan ve XII. yüzyıl Türk-Bizans münasebetlerine dair bilgiler içeren *Historia*'sı; Niketas Khoniates'in bir kısmı daha önce Prof. Dr. Fikret Işıltan tarafından tercüme edilen [*Niketas Khoniates, Historia (Ioannes ve Manuel Komnenos Devirleri*, TTK Yayınları, Ankara 1995)] *Historia* adlı eserinin Bizans'ın Türklerle münasebetleri ve Bizans başkenti İstanbul'un 1204 yılında Haçlılar tarafından zaptedilip yağmalanmasına yer veren 1180-1206 yıllarına ait bölümleri onun Türkçe'ye kazandırdığı önemli Bizans kaynaklarıdır. Bu eserlerin Avrupa dillerine yapılmış çevirilerinden de yararlanan Demirkent, dipnotlarda özellikle Türk tarihi açısından eksik bulunduğu noktaları tamamlamaya çalışmış ve gerekli gördüğü yerlere kendi yorumlarını da ilave etmiştir.

Demirkent'in *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*'nde (*DİA*) yayımlanan "Bizans" ve "Haçlılar" başlıklı maddeleri de İslâm ve Türk tarihiyle yakından ilgili bu geniş konuların ansiklopedi maddesi sınırları içerisinde derli toplu bir şekilde haritalar ve çeşitli görsel malzemeler eşliğinde okuyucuya sunulmuş olması bakımından oldukça önemlidir.

Demirkent, meslek hayatı boyunca pek çok kitap ve makale yayımlamış, ayrıca yurtiçi ve yurtdışında düzenlenen birçok kongre, sempozyum, seminer, konferans ve panele katılarak fikirlerini ilim dünyası ile paylaşmıştır. O, uzmanlık gerektiren bilimsel ve akademik yazılarını dahi sade ve anlaşılır bir üslupta yazdığı gibi, tarihi sevdirmek ve daha geniş kitlelerin tarihe ilgi duymasını sağlamak için genel okuyucu kitlesine yönelik yazılar da kaleme almıştır. 2001 yılında "Globus" Dünya Basınevi Ailesi'ne dahil etmiş olduğu *Popüler Tarih* dergisindeki yazıları bu açıdan önemlidir.

Türk basınının önde gelen isimlerinden gazeteci eşi Nezh Demirkent'in 11 Şubat 2001 tarihinde ölümü ve ardından baş gösteren ağır sağlık sorunlarına, özellikle gözlerindeki ciddi görme kaybına rağmen, sabır ve metanetle bilimsel faaliyetlerini sürdüren Prof. Demirkent, davet edildiği ilmi toplantılara konuşmacı veya dinleyici olarak katılmaya azami gayret gösterdiği gibi telif ve tercüme çalışmalarına da devam etmekteydi. Nitekim vefatından kısa bir süre önce hastalığı iyice ağırlaşmış hastaneye kaldırılınca kadar dahi çevirisini tamamlamış olduğu Niketas'ın *Historia*'sının 1180-1195 yıllarına ait kısmının son kontrolü ve gerekli notların ilavesi ile meşğuldü.

Prof. Dr. Işın Demirkent'in Başlıca Yayınları

A. Telif eserleri

1. *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi (1098'den 1118'e Kadar)*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1974; Türk Tarih Kurumu (TTK) Yayınları, Ankara 1990.

2. *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi (1118-1146)* (II. Cilt), TTK Yayınları, Ankara 1987; TTK Yayınları, Ankara 1994.

3. *Türkiye Selçuklu Hükümdarı Sultan I. Kılıç Arslan*, TTK Yayınları, Ankara 1996.

4. *Haçlı Seferleri*, Dünya Yayıncılık, İstanbul 1997; İstanbul 2004.

5. *Bizans İmparatorluğu Dönemi İstanbul, 330-1453* (Fotoğraflar: Haluk Özözlü), Dünya Yayıncılık, İstanbul 1999.

6. *Son Dönem Bizans İmparatorluğu Tarihi Bibliyografyası (1261-1453)* (Doç. Dr. Fahameddin Başar, Yrd. Doç. Dr. Ebru Altan, Yrd. Doç. Dr. Muharrem Kesik ve Yrd. Doç. Dr. Halûk Kortel ile birlikte), İstanbul'un Fetihinin ve İstanbul Üniversitesi'nin Kuruluşunun 550. Yıldönümü Armağanı, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 2003.

B. Kaynak Çevirileri

1. *Mikhail Psellos'un Khronographia'sı*, TTK Yayınları, Ankara 1992.

2. *Ioannes Kinnamos'un Historia'sı (1118-1176)*, TTK Yayınları, Ankara 2001.

3. *Niketas Khoniates'in Historia'sı (1195-1206). İstanbul'un Haçlılar Tarafından Zaptı ve Yağmalanması*, Dünya Yayıncılık, İstanbul 2004.

4. *Niketas Khoniates'in Historia'sı (1180-1195). Komnenos Hânedanı'nun Sonu ve II. Isaakios Angelos Devri* (Yayına hazırlayanlar: Doç. Dr. Fahameddin Başar ve Doç. Dr. Bedia Demiriş), Dünya Yayıncılık, İstanbul 2006.

C. Makale ve Bildiriler

1. "1071 Malazgirt Savaşına Kadar Bizans'ın Askerî ve Siyasî Durumu", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi. Fâtih Sultan Mehmed Hatıra Sayısı*, Sayı 33 (Mart 1980/81), İstanbul 1982, s. 133-146.

2. "Haçlılara Karşı Mücadelede Başarılı Bir Türk Kumandanı: Savar", *TTK Belleten*, XLVIII/191-192 (Temmuz-Ekim 1984), Ankara 1985, s. 453-479.

3. "Urfa Haçlı Kontluğu Tarihine Bir Bakış (1098-1144)", *Tarihi ve Kültürel Boyutları İçerisinde Şanlıurfa ve Güney-Doğu Anadolu Projesi (GAP) Sempozyumu (Şanlıurfa, 16-19 Kasım 1987)*, *Bildiriler* (Hazırlayan: Prof. Dr. Abdülkadir Karahan), İstanbul 1988, s. 83-89.

4. "Hittîn Zaferi ve Kudüs'ün Müslümanlarca Fethinin Batı'daki Akisleri", *TTK Belleten*, LII/205 (Aralık 1988), Ankara 1989, s. 1547-1555 (Almanca: s. 1557-1566).

5. "Haçlı Seferleri Kaynaklarının Büyük Külliyatı. *Recueil des Historiens des Croisades*, I: Doğulu Tarihçiler", *TTK Belleten*, LIV/210 (Ağustos 1990), Ankara 1990, s. 863-898.

6. "14. Yüzyıla Kadar Balkan Yarımadasında Bizans Hâkimiyeti", *I. Koso-va Zaferi'nin 600. Yıldönümü Sempozyumu (Ankara, 26 Nisan 1989)*, *Bildiriler*, TTK Yayınları, Ankara 1992, s. 1-11. (Almanca: "Die byzantinische Herrschaft auf der Balkanhalbinsel bis zum 14. Jahrhundert", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, Sayı 38 [2002-2003], İstanbul 2003, s. 1-15.

7. "Haçlı Seferleri Dönemi Kalelerinden Râvendân (11 resim ile birlikte)", *TTK Belleten*, LVI/216 (Ağustos 1992), Ankara 1992, s.371-389 (İngilizce: "Râvendân A Castle of the Crusader Era", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, Sayı 40 [2004], İstanbul 2004, s. 141-157).

8. “Haçlı Seferleri Düşüncesinin Doğuşu ve Hedefleri”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*. Prof. Dr. Hakkı Dursun Yıldız Hatıra Sayısı, Sayı 35 (1984-94), İstanbul 1994, s. 65-78.

9. “Prof. Dr. Fikret İşıltan’ın Hayatı ve Eserleri”, *Prof. Dr. Fikret İşıltan’a 80. Doğum Yılı Armağanı*, Yayına Hazırlayan: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Orta Çağ Tarihi Anabilim Dalı, Dizgi ve Baskı: Dünya Yayıncılık, İstanbul 1995, s. 11-16.

10. “1101 Yılı Haçlı Seferleri”, *Prof. Dr. Fikret İşıltan’a 80. Doğum Yılı Armağanı*, Yayına Hazırlayan: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Orta Çağ Tarihi Anabilim Dalı, Dizgi ve Baskı: Dünya Yayıncılık A.Ş., İstanbul 1995, s. 17-56.

11. “Komnenos Hanedanının Büyük Başkumandanı: Türk Asıllı İoannes Aksukhos”, *TTK Belleten*, LX/227 (Nisan 1996), Ankara 1996, s. 59-72 + soy kütüğü.

12. “Antakya Prinkepsi Bohemund’un Esir Alınması, Niksar’da Hapsedilmesi ve Serbest Bırakılması (1100-1103)”, *Niksar’ın Fethi ve Danışmendli Döneminde Niksar Bilgi Şöleni Tebliğleri (8 Haziran 1996)*, Niksar Belediyesi Yayını, Niksar 1996, s. 3-7.

13. “Fetih Öncesinde Bizans’ın Siyasî Durumu”, *1. Uluslararası İstanbul’un Fethi Konferansı (24-25 Mayıs 1996)*, *Bildiriler*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları, İstanbul 1997, s. 32-40.

14. “Haçlı Seferlerinin Mâhiyeti ve Başlaması”, *Haçlı Seferleri ve XI. Asırdan Günümüze Haçlı Ruhu Semineri (26-27 Mayıs 1997)*, *Bildiriler*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırma Merkezi Yayını, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1998, s. 1-14.

15. “Komnenoslar Sarayında Bir Türk: Aksukhos”, *XII. Türk Tarih Kongresi (12-17 Eylül 1994)*. *Kongreye Sunulan Bildiriler*, II, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1999, s. 539-544.

16. “1101 Yılı Haçlı Seferleri Ordularının Anadolu’da Takip Ettiği Yollar Hakkında”, *Uluslararası Haçlı Seferleri Sempozyumu (İstanbul, 23-25 Haziran 1997)*, *Bildiriler*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1999, s. 115-122.

17. “Türk Kültürünün Bizans’a Etkilerinden Birkaç Örnek”, *Tarih Boyunca Türklerde Ev ve Aile Semineri (25-26 Mayıs 1998)*, *Bildiriler*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırma Merkezi Yayını, “Globus” Dünya Basımevi, İstanbul 2000, s. 145-154.

18. “Değerli Hocam Prof. Dr. Fikret İşıltan (1915-1997)”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi. Prof. Dr. Fikret İşıltan Hatıra Sayısı*, Sayı 36 (1995-2000), İstanbul 2000, s. VII-XIII.
19. “1082-1302 Yılları Arasında Bizans-Venedik İlişkilerine Kısa Bir Bakış”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi. Prof. Dr. Fikret İşıltan Hatıra Sayısı*, Sayı 36 (1995-2000), İstanbul 2000, s. 137-154.
20. “Bizans İmparatorluğu Döneminde Dorylaion”, *Tarihte Eskişehir Sempozyumu I (Eskişehir, 2-4 Kasım 1998), Bildiriler*, Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Eskişehir 2001, s. 45-60.
21. “Bizans Kaynaklarına Göre IV.-XI. Yüzyıllarda İstanbul ve Çevresinde Depremler”, *Tarih Boyunca Anadolu’da Doğal Afetler ve Deprem Semineri (22-23 Mayıs 2000), Bildiriler*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırma Merkezi Yayını, “Globus” Dünya Basımevi, İstanbul 2001, s. 51-65; İstanbul 2002, s. 51-65.
22. “Haçlı Seferleri Kaynaklarının Büyük Külliyyatı, *Recueil des Historiens des Croisades*, II: Bizanslı Tarihçiler”, *TTK Belleten*, LXV/244 (Aralık 2001), Ankara 2002, s. 921-958.
23. “XII. Yüzyılda Bizans’ın Ege Bölgesinden Güneye İnen Yolları Hakkında”, *Anadolu’da Tarihi Yollar ve Şehirler Semineri (21 Mayıs 2001), Bildiriler*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırma Merkezi Yayını, “Globus” Dünya Basımevi, İstanbul 2002, s. 1-13+4 harita.
24. “Haçlı Seferleri ve Türkler”, *Türkler* (Editör: Hasan Celal Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca), Yeni Türkiye Yayınları, Cilt 6 (Ankara 2002), s. 651-668.
25. “Orta Çağ’da Urfa (III. Yüzyıldan XVI. Yüzyıla Kadar)”, *Uygarlıklar Kapısı Urfa*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2002, s. 47-67.
26. “1101 Yılı Haçlı Ordularına Karşı Mücadelede Selçuklu-Danışmendli İşbirliği”, *Danışmendliler Döneminde Niksar’da Tıp, Tarih ve Kültür Sempozyumu (6-8 Ekim 2000), Bildiriler*, Niksar Belediyesi Yayını, Niksar 2003, s. 79-89.
27. “XII. Yüzyıla Kadar Bizans’da Loncalar”, *Osmanlı Öncesi ile Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemlerinde Esnaf ve Ekonomi Semineri (9-10 Mayıs 2002), Bildiriler*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırma Merkezi Yayını, “Globus” Dünya Basımevi, İstanbul 2003, s. 61-70.

28. “Haçlı Seferleri Döneminde Yakın Doğu Kültürünün Batı'ya Taşınması ve Bunun Avrupa Toplumuna Etkileri Üzerine”, *Türklük Araştırmaları Dergisi, Özel Sayı: Prof. Dr. Coşkun Alptekin'e Armağan: Osmanlı Öncesi Batı Asya'da Türk Varlığı*, Sayı 12 (Eylül 2002), İstanbul 2003, s. 209-218.

29. “Tatikios (Türk Asıllı Bir Bizans Kumandanı)”, *TTK Belleten*, LXVII/248 (Nisan 2003), Ankara 2003, s. 93-110.

30. “İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nde Bizans Devleti Tarihi Dersleri”, *Cumhuriyetin 80. Yılında Üniversitelerde Tarih Öğrenimi, Araştırmaları ve Yayınları Semineri (16-17 Aralık 2003)*, *Bildiriler*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırma Merkezi Yayını, “Globus” Dünya Basınevi, İstanbul 2004, s. 47-54.

31. “İznik'in Haçlılar Tarafından Kuşatılması (6 Mayıs-19 Haziran 1097)”, *Tarih Boyunca İznik* (Editör: Işıl Akbaygil, Halil İnalçık, Oktay Aslanapa), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2004, s. 121-130.

32. “Fatih Dönemi Devletleri, Avrupa Devletleri”, *Fatih ve Dönemi / Mehmed II and his Period* (Editör: Prof. Dr. Necat Birinci), İstanbul'un Fethi'nin 550. Yılı Armağanı, Türk Kültürüne Hizmet Vakfı Yayını, İstanbul 2004, s. 23-34, İngilizcesi s. 505-510.

33. “Haçlı Seferleri Döneminde Doğu-Akdeniz'de Deniz Hâkimiyeti”, *Tarih Boyunca Dünyada ve Türklerde Denizcilik Semineri (17-18 Mayıs 2004)*, *Bildiriler*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırma Merkezi Yayını, “Globus” Dünya Basımevi, İstanbul 2005, s. 49-70.

34. “Orta Çağ'da Mardin (3. Yüzyıldan 16. Yüzyıla Kadar)”, *Taşın Belleği Mardin* (Editör: Filiz Özdem), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2005, s. 75-97.

35. “Kudüs Haçlı Krallığı'nda Devlet İdaresi”, *Tarih Boyunca Saray, Hayatı ve Teşkilâtı (23 Mayıs 2005)*, *Bildiriler*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırma Merkezi Yayını, “Globus” Dünya Basımevi, İstanbul 2006, s. 53-61.

36. “Anadolu'nun Türkleşmesinde Haçlı Seferlerinin Rolü”, *Sosyoloji ve Coğrafya, Sosyoloji Yıllığı Kitap 15: Süha Göney ve Sabahattin Güllülü'ye Saygı* (Yayına hazırlayan: Ertan Eğribel-Ufuk Özcan), İstanbul 2006, s. 466-482.

Prof. Dr. Işın Demirkent'in Haçlı Seferleri ve Bizans tarihine dair makale, bildiri ve incelemelerinin önemli bir kısmı aşağıdaki eserlerde bir araya getirilmiştir:

Bizans Tarihi Yazıları. Makaleler - Bildiriler - İncelemeler, Dünya Yayıncılık, İstanbul 2005.

Haçlı Seferleri Tarihi: Makaleler-Bildiriler-İncelemeler (Yayına hazırlayan: Ebru Altan), Dünya yayıncılık, İstanbul 2007.

D. Ansiklopedi maddeleri

1. "Sümeysât", *Millî Eğitim Bakanlığı İslâm Ansiklopedisi (İA)*, XI, 232-236.
2. "Haçlılar", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, III, 483-489.
3. "Bizans", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, VI, 230-244.
4. "Franklar", *DİA*, XIII, 173-176.
5. "Haçlılar", *DİA*, XIV, 525-546.
6. "Hassân b. Gümüştigin", *DİA*, XVI, 396-397.
7. "Herakleios", *DİA*, XVII, 210-215.
8. "İstanbul -Tarih: Kuruluşundan Fethe Kadar-", *DİA*, XXIII, 205-212.
9. "Kayser", *DİA*, XXV, 94-96.
10. "Kıbrıs -Tarih (Osmanlı Öncesi)-", *DİA*, XXV, 370-374.
11. "Kılıcarıslan I", *DİA*, XXV, 396-399.
12. "Kudüs -Haçlılar Dönemi-", *DİA*, XXVI, 329-332.
13. "Kürboğa", *DİA*, XXVI, 562-563.
14. "Maarretünnu'mân", *DİA*, XXVII, 274-276.
15. "Menbic", *DİA*, XXIX, 123-124.
16. "Mevdûd b. Altuntegin", *DİA*, XXIX, 427-429.
17. "Misis", *DİA*, XXX, 178-181¹.

Casim Avcı

¹ Yazının hazırlanmasındaki yardımlarından dolayı Prof. Dr. Fahameddin Başar'a teşekkür ederim.

Prof. Dr. Işın Demirkent'in hayatı, şahsiyeti ve eserleri hakkında aşağıdaki yazılara bakılabilir: Lütfi Tınc, "Prof. Dr. Işın Demirkent'in Ardından", *Popüler Tarih*, Sayı 67 (Mart 2006), s. 14-25; Fahameddin Başar, "Kaybettiğimiz Büyük Değer: Prof. Dr. Işın Demirkent", *Tarih ve Toplum Yeni Yaklaşımlar*, Sayı 3 (Bahar 2006), s. 7-16 [Prof. Dr. Fahameddin Başar, 2007 yılında Dünya Yayıncılık tarafından yayımlanacak olan *Prof. Dr. Işın Demirkent Hatıra Kitabı* için Prof. Demirkent'in hayatı, şahsiyeti, bilimsel görüşleri ve eserleri hakkında geniş bir yazı kaleme almıştır]; Semavi Eyice, "Vefatı Münasebetiyle Prof. Dr. Işın Demirkent", *Divân İlmî Araştırmalar*, Yıl: II, Sayı: 20 (2006/1), s. 327-331; Tuncer Baykara, "Prof. Dr. Işın Demirkent (1938-2006)", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XXI/1 (İzmir 2006), s. 227.